

In memoriam Sam de Lange

‘Ik leef in en voor het verleden. Het verleden houdt nooit op’. Op 9 maart kwam in zijn woonhuis in Amsterdam een einde aan het leven van Sam de Lange. Amsterdam was op 29 juni 1935 ook zijn geboorteplaats, maar tussen die momenten woonde hij op meerdere plaatsen. Vakanties met zijn ouders en jongere zus werden soms doorgebracht in het Gelderse Warnsveld. De belangstelling voor spoor- en tramwegen was er al op jonge leeftijd, de bezoeken aan Oost-Nederland waren een welkome afwisseling om het Gelderse trambedrijf te leren kennen. De Amsterdamse tram kende inmiddels weinig geheimen. Sam’s grootouders woonden in Wassenaar en waren bereikbaar per NZH, voor het laatste stukje soms afgewisseld met de HTM, zeker toen Sam al op jeugdige leeftijd aantoonde dat heel goed alleen te kunnen regelen. Na het doorlopen van het Hervormd Lyceum toog hij naar Delft om daar na enige tijd het wiskundig ingenieursdiploma te behalen. Zijn practicumtijd bracht hij, zoals zoveel NVBS-ers in die tijd, door als stoker bij NS, maar zoals hij zelf zei te laat om de leuke tijd nog te kunnen beleven. Hij bleef na zijn afstuderen bij de TH Delft als wetenschappelijk medewerker door onder meer lessen te verzorgen. Sam was inmiddels getrouwd en streek met zijn vrouw Thea neer in Linschoten. Door zijn contacten belandde het gezin De Lange gedurende twee jaar in het Australische Perth, om in 1970 in Delft neer te strijken. Via de VN zou Sam later ook in het Indiase Delhi werken aan het telefoonnetwerk; een perfecte dekmantel om ook de Darjeeling Himalayan Railway en andere smalspoorlijnen te kunnen leren kennen die toen deels nog met stoom werden geëxploiteerd. Hij keerde daarna terug naar Nederland en vervolgde tot 1993 zijn carrière aan inmiddels de Technische Universiteit in Delft.

Sam was al vroeg lid van NVBS. Fotograferen vond hij, anders dan veel medehobbyisten, een vermijdbaar risico dat bij voorkeur aan anderen werd uitbesteed. Publiceren in Op de Rails en later in Op oude Rails van de TS deed hij maar mondjesmaat. Veeleer wilde hij anderen helpen de kwaliteit van hun publicaties te verbeteren. Dat leidde tot een lang volgehouden lidmaatschap van de redactie van de beide al genoemde bladen. De ‘coup’ in 1985 waarbij de toenmalige redactie van Op de Rails op een zijspoor werd gezet raakte hem zeer, maar het leidde niet tot een opzeggen van het lidmaatschap. Erg veel emoties tonen deed hij niet, maar het afleveren van in zijn ogen broddelwerk kon tot felle reacties leiden. Die gingen altijd over de zaak en niet tot de persoon, maar het was voor anderen niet altijd eenvoudig dat onderscheid te kunnen maken. Het redden van de RTM door de jonge Tramweg Stichting maakte dat hij ondanks een krap budget toch goederenwagen 700 kocht om deze voor sloop te behoeden. Hij stapte ook in het Genootschap Ooievaar om tramlocomotief HTM 8 ‘Ooievaar’ te kunnen kopen en restaureren. Voor zichzelf was hij minder gul.

Er was nog een passie: graven in archieven! Niet ten onrechte doopte wijlen Ton Dijkers hem tot ‘archiefwroeter’ door zijn bijdrage aan diens boeken over de rijtuigen en goederenwagens van de Nederlandse stoomtramwegen. Met Hein Nieweg deelde hij de hardnekkige passie om de vernummeringen van goederenwagens van de GTW, ZE en GWSM tijdens de liquidatie van die ondernemingen uit te pluizen. Zijn kennis van archieven kwam ook weer van pas bij het ondersteunen van anderen: wanneer hij het gevoel had dat er meer te vinden was toog hij zelf naar het Algemeen Rijksarchief, zoals het toen nog heette. Wist je zelf geen raad waar en hoe iets te vinden, dan was een telefoontje aan Sam voldoende. Door zijn redactionele werk

en zijn vroege vaardigheid met de personal computer wist Herman Duparc hem ook te vinden toen diens Amsterdamse ‘nummertjesboek’ moest worden opgemaakt.

Erfgoed bewaren had zijn warme belangstelling. Hij was bestuurslid van de Tramweg Stichting; notulen werden minutieus en kundig met het tot handelsmerk gemaakte uiterst kleine potloodje geschreven. Hij maakte vele jaren deel uit van de commissie die de culturele waardenstellingen voor historisch materieel in het kader van de Mobiele Collectie opstelde en later van de beoordelingscommissie van het Nationaal Register Railerfgoed. Binnen de SNR was hij vele jaren de beheerder en later de assistent-beheerder van de collectie Tramwegen Nederland, Nederlands-Indië en Suriname. Het vele harde werk voor de vereniging leidde in 2010 tot een erelidmaatschap.

Niet op de voorgrond treden en onder de radar opereren was een belangrijk doel voor Sam. Nochtans heeft hij op velerlei gebieden een belangrijke rol gespeeld. Anders dan veel hobbyisten had hij wel degelijk oog voor andere zaken dan locomotieven en wagens en vooral voor mensen. Wie de moeite nam de soms bars overkomende man te leren kennen vond in hem een trouwe vriend die door kleine attenties zijn vriendschap toonde. Hij zal node gemist worden door zijn kinderen, kleinkinderen en vrienden.

Gerard de Graaf, maart 2024